

TERORISMUL INTERNAȚIONAL — UN FACTOR DESTABILIZATOR AL SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE

Vasile HARUȚA,
magistru în relații internaționale,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

The word "terrorism" was first used in reference to the Reign of Terror during the French Revolution. A 1988 study by the United States Army found that more than one hundred definitions of the word exist and had been used.

Terrorism, in the modern sense, is violence against civilians to achieve political or ideological objectives by creating fear.

118 Most common definitions of terrorism include only those acts which are intended to create fear (terror), are perpetrated for an ideological goal (as opposed to a lone attack), and deliberately target or disregard the safety of non-combatants. Some definitions also include acts of unlawful violence and war.

The aspect of terrorism has undergone a metamorphosis since the 1960's. At that time the terrorist organizations were more Euro centric and the war was more ideological. The crusade was between capitalism and socialism. It was sponsored by either of the two blocs and was purely political. However, today the situation varies as the target has shifted to Asia and the fight though still ideological is based on the concept of mid-east centric 'jihad', which is fast becoming international," said Mr. D. R. Kaarthikeyan.

The objective of terrorists has always been the spread of terror but with changing times, the militants tend to focus on all including the civil society rather than just the military. Earlier, the terrorists were using techniques like warning, bombing and assassination to create fear amongst the people but with the onset of religious notions and stereotypes, the terrorists have succumbed to being suicide bombers and using more complex methods of creating the fear syndrome which eventually gets enshrined in every individual's mindset.

The terrorists today, have access to nuclear and biological weapons which can cause mass destruction.

Terrorism is soon becoming a continuation of a religious policy and because of readily available funds, its tentacles are spreading fast. As a phenomenon, it is very close to being a Third World War.

În condițiile contemporane, activitatea teroristă se caracterizează printr-o amploare tot mai mare - lipsa hotarelor naționale explicite, existența de legături și interacțiuni cu diverse centre și organizații teroriste internaționale, compoziție organizatorică rigidă, formată din structuri de conducere și verigi operative; subdiviziuni informative și de asigurare tehnico-materială; grupuri mobile de luptă și de acoperire; conspirație strictă și selectare minuțioasă a cadrelor; infiltrarea agenților în organele de drept și de stat; dotarea tehnică tot mai avansată ce concurează sau chiar depășește dotarea subdiviziunilor trupelor guvernamentale; prin rețele vaste de adăposturi conspirative, prin baze și poligoane de instrucție.

La ora actuală, fenomenul terorismului reprezintă un factor, de la care nu se poate eschiva orice stat, atât în politica sa internă, cât și în cea externă. Asume terorismul internațional constituie una dintre principalele amenințări ale securității naționale a statelor lumii. Calitățile organizatorice ale grupărilor teroriste contemporane ne demonstrează că în cadrul aceleiași structuri există variații semnificative, fără a mai vorbi de diferența esențială dintre grupările ce duc o existență ascunsă în societate și a celor propulsate de diferite mișcări sociale, partide politice sau chiar de state întregi. În tratarea lui Karl Seger, există trei categorii mari de grupări teroriste:

1. Grupări care nu sînt sprijinite de stat, reprezintă mici formațiuni, animate de un interes special, cu luptători dedicați cu trup și suflet cauzei în care cred cu fanatism, dispunînd de posibilități limitate, fără a avea infrastructuri necesare unor acțiuni îndelungate.

2. Grupări patronate de stat, bine

instruite și înzestrate cu armament de mare rafinament, primesc sprijin din partea unor state suverane, care le asigură și posibilitatea cooperării cu alte grupări teroriste. Statele respective îi încurajează pe teroriști să folosească șantajul, traficul de droguri, răpirea în scop de răscumpărare, jefuirea băncilor și alte posibilități pentru obținerea resurselor financiare necesare activității lor.

3. Grupări dirijate de către stat sînt cele pe care le organizează, aprovizionează și controlează statul. Anume dezvoltarea acestui tip de terorism a condus la o creștere semnificativă a pericolului terorismului internațional, cu care se confruntă astăzi lumea.

Terorismul internațional reprezintă la ora actuală un fenomen social-politic, juridic complex și contradictoriu, trainic intercalat în procesul corelațiilor "persoană - societate - stat - comunitate internațională". Constituind un factor distructiv și destabilizator, continuă să prezinte un pericol real pentru securitatea oricărui stat, pentru întreaga securitate internațională, împiedicînd dezvoltarea normală a relațiilor diplomatice, economice, sociale și culturale ale popoarelor lumii, ducînd la enorme pierderi economice, morale și politice, exercitînd, în același timp, o puternică presiune psihologică asupra maselor.

Actualmente, terorismul este favorizat și de progresul tehnic specific epocii contemporane, mai ales de dezvoltarea mijloacelor de legătură și telecomunicații, de performanțele tehnologice în domeniile înarmării, tehnicii militare și substanțelor explozibile. Mobilitatea vieții contemporane înlesnește, de asemenea, în mod substanțial activitatea teroriștilor, permițîndu-le organizarea operațiunilor în orice colț al

planetei și, practic, în deplină securitate.

După subiectul și obiectul crimei, L. Modjorean atribuie terorismului internațional cazurile când:

- atît teroriștii, cît și persoanele care au suferit de pe urma atacului sînt cetățeni ai aceluiași stat sau ai diferitelor state, iar actul terorist s-a produs după hotarele acestor state;

- se produc asasinatate contra persoanelor care beneficiază de protecție internațională;

- pregătirea actului de teroare decurge într-o țară, dar se desfășoară în altă țară;

- executînd actul terorist într-un stat, criminalul se ascunde în alt stat, adică apare problema extrădării.

Alături de cele mai grave infracțiuni internaționale, terorismul este un fenomen specific al vieții social-politice, ale cărui variabile sînt prea numeroase pentru a-i atribui o definiție simplă și practică. Actele de terorism internațional sînt niște fapte criminale dirijate contra unui stat, contra menținerii raporturilor dintre state, contra păcii internaționale, urmărindu-se scopul de a teroriza unele persoane determinate, grupuri de persoane sau publicul larg. Dacă, definiția terorismului s-ar limita numai la infracțiunile comise contra unui stat, ar însemna să nu se țină seama de realitățile în care trăim, deși chiar atentatele teroriste din 11 septembrie 2001 au fost îndreptate, așa după cum s-a apreciat, nu împotriva unor persoane și clădiri, ci a însemnelor politice, economice, financiare și militare, la fel ca și atacurile biologice ulterioare.

Încă de la sfîrșitul sec. XIX, cînd terorismul depășise deja hotarele interne de stat, s-au făcut încercări de a da o definiție clară noțiunii de terorism internațional, care să fie acceptată de către toate statele. Actualmente, foarte mulți

specialiști terologi, juriști și politologi, diferiți cercetători și experți ai celor mai diferite structuri și organizații internaționale guvernamentale și neguvernamentale, au ajuns la concluzia că acțiunile terorismului se atribuie la categoria „crime contra bazelor regimului constituțional și securității statului”, la categoria „conflictelor armate de intensitate sporită”, la categoria formelor de luptă politică care apar pe baza protestului social-politic, adică o nouă formă de război ascuns nedeclarat, iar colaborarea eficientă și multilaterală a statelor în prevenirea, reprimarea și contracararea terorismului este posibilă numai cu condiția înțelegerii aprofundate a semnificațiilor pe care le conține noțiunea de terorism internațional.

Astăzi, terorismul este reprezentat atît prin structuri profesionale capabile de a evita pedeapsa și, ca urmare, săvîrșind infracțiunea cu sînge rece, sigure de succes, în stare să ducă adevărate războaie diversioniste uneori cu infiltrare masivă în conflictele locale și regionale, cu tentative de a prelua controlul asupra unor teritorii cu mari bogății subterane și resurse energetice (Kosovo, Cecenia), cît și prin teroriști kamikadze (Israel, Irak), care nu numai că acceptă să moară pentru cauză, ci chiar își doresc această moarte. O parte din categoria persoanelor predispuse să se sacrifice suferă de maladii psihice, fiind obsedate de patima de a omori, chinui, schilodi. Altă categorie ține de oamenii disperati. A treia categorie este reprezentată de persoane forțate să accepte o misiune sinucigașă (de exemplu, prin amenințarea familiei) sau care acționează sub influența drogurilor.

Un pericol deosebit îl prezintă nivelul înalt de finanțare și dotare cu tehnică și armament sofisticat și costisitor, inclusiv

cu armament greu de război, complexe antiaeriene mobile, aruncătoare de mine și grenade, pus la dispoziția teroriștilor în rezultatul întăririi și extinderii relațiilor dintre grupările teroriste și criminalitatea organizată transnațională. O sursă tradițională de susținere a terorismului este ajutorul acordat de către statele care folosesc teroriștii în calitate de instrument în atingerea scopurilor politice. O altă sursă de finanțare, și mai importantă, este sponsorizarea prin diferite organizații religioase, societăți umanitare sau de către persoane particulare influente, care resping valorile lumii occidentale (de exemplu, Osama Ben Laden).

Terorismul internațional se deosebește prin structuri organizaționale bine puse la punct. Organizațiile teroriste au stabilit între ele legături strânse de ordin ideologic, militar, confesional, comercial etc. Grupările teroriste, conducătorii lor se consultă în probleme ce țin de achiziționarea armamentului, securitatea reciprocă, împărțirea răspunderii și obligațiilor în desfășurarea unor operații de proporții ca, de exemplu, cele care au avut loc în Afghanistan sau Libia. Este important de menționat și faptul că organizațiile teroriste întreprind măsuri abile pentru a-i atrage de partea lor pe cei mai buni „specialiști” din alte grupări. Folosirea în comun, de către mai multe grupări, a informațiilor, armelor, explozivelor ș.a. sporește vădit forța alianțelor formate.

Organizațiile teroriste au un impact puternic asupra psihologiei maselor, în orice situație demonstrându-și forța și hotărârea de a jertfi atât propriile vieți, cât și viețile altora. Pentru teroriști este important să se știe că ei reprezintă o forță care niciodată nu se va împăca cu starea existentă de lucruri și va lupta împotriva

ei pînă la victorie sau pînă la moarte.

Tendințele de răspîndire a terorismului contemporan demonstrează că, în selectarea mijloacelor de realizare a intențiilor criminale, teroriștii nu recunosc nici un hotar și nu respectă nici o regulă. Orice infrastructură a societății, orice obiective industriale, diferite structuri tehnologice, depozite de deșeuri toxice sau nucleare, a căror distrugere poate provoca catastrofe ecologice dezastruoase, pot deveni obiective ale atacurilor teroriste.

Unul din principalele scopuri ale terorismului este implantarea fricii în mintea oamenilor. Cu cît mai mult se tem oamenii, cu atît mai mare este presiunea pe care teroriștii o pot exercita asupra statului. Atitudinea emoțională a populației față de consecințele atacurilor teroriste este dictată și de faptul că aceste atacuri au loc în rîndurile lor, iar frica de a nu deveni, data viitoare, o nouă victimă a teroriștilor, determină, în mare măsură, comportamentul general al maselor de oameni înspăimîntați.

Anume necesitatea de a proteja într-un mod cît mai efectiv viața umană prin prevenirea și contracararea încălcărilor brutale ale normelor fundamentale de conviețuire neprimejdută a oamenilor pe întreg globul pămîntesc, a dictat conștientizarea unei cooperări antiteroriste strînse.

Actele de terorism reprezintă diferite acțiuni de violență, prin care persoane sau grupuri de persoane atentează la viața și la integritatea corporală sau bunurile unor demnitari, personalități politice, a membrilor de familie ai acestora; săvîrșesc asemenea acte împotriva unor grupări politice, organizații sociale, instituții, grupuri de persoane reunite, în mod organizat sau aflate, în mod întîmplător, în locuri sau

localuri publice sau private. Dacă asemenea acte sînt îndreptate contra ordinii internaționale, atunci ele pun în pericol relațiile internaționale, constituie o amenințare directă împotriva păcii, pot crea tensiuni și înrăutăți relațiile dintre state, produc instabilitate într-o anumită zonă geografică ori situații de confruntări și prejudiciază climatul internațional. Scopul urmărit, prin aceste acte, este să atragă atenția lumii asupra existenței teroriștilor, să tragă foloase materiale (asasinate și răpiti de persoane în vederea răscumpărării, incendieri și distrugerii etc.).

În perioada care a trecut au fost comise acțiuni teroriste, îndreptate împotriva șefilor de stat, de guvern sau a altor oameni politici, instituții ori împotriva unor grupuri de persoane refugiate pe teritoriul unor state străine; dacă asemenea acțiuni sînt săvîrșite cu ajutorul, încuviințarea sau știința altor state, aceste acte constituie terorism de stat. Conducerile statelor care practică terorismul poartă o gravă răspundere, nu numai pentru victimele pe care le fac și pentru consecințele care se pot declanșa, dar se fac vinovate și de violarea dreptului internațional. Juriștii consideră că acțiunile teroriste sînt îndreptate împotriva ordinii juridice interne din statele respective, dar ele constituie, în același timp, și o infracțiune internațională. În fața unui asemenea pericol care, în secolul nostru a devenit un adevărat flagel, statele au luat o atitudine netă de respingere și hotărîrea de a-l reprima, colaborînd între ele în acest scop. Mijlocul principal de combatere, la nivel internațional, a terorismului îl constituie numeroasele convenții încheiate și documente adoptate în acest scop.

Prin Convenția pentru prevenirea și reprimarea terorismului (Geneva, 1937, adoptată în urma atentatului ucigaș de la

Marsilia), statele s-au angajat să pedepsească persoanele vinovate pentru atentatele împotriva șefilor de stat și a altor persoane care ocupă funcții în stat; faptele care pun în pericol mai multe vieți omenești; acte diversioniste asupra bunurilor private și de stat; păstrarea sau aprovizionarea cu arme și alte mijloace teroriste; falsificarea și introducerea de pașapoarte și alte documente false; pregătirea de acte teroriste ș.a.

După cel de-al doilea război mondial, terorismul a cunoscut o extindere și o agravare, mai ales, din cauza tenei politice care i s-a dat și a implicării unor state în asemenea acțiuni. Drept urmare, a fost adoptat un număr de convenții, dintre care unele se referă la combaterea terorismului practicat contra șefilor de stat și a altor persoane oficiale, altele pentru a asigura securitatea în domeniul navigației aeriene și a navigației maritime.

În acest sens vom menționa:

- Convenția asupra prevenirii și pedepsirii crimelor împotriva persoanelor protejate pe plan internațional, inclusiv agenții diplomatice (adoptată de Adunarea generală ONU, în 1973). Statele-părți sînt ținute să incrimineze, în dreptul lor intern, comiterea, cu intenție, a următoarelor fapte: uciderea, răpirea sau alt act asupra persoanei sau libertății unei persoane protejate pe plan internațional; un atac violent asupra sediului oficial, locuinței private sau mijloacelor de transport ale unei persoane protejate pe plan internațional, de natură să pună în pericol persoana sau libertatea sa ș.a.

- Convenția împotriva luării de ostatici (adoptată de ONU în 1979) prevede că cel care sechestrează o persoană sau o reține și o amenință să o omoare, o va răni sau continuă să o rețină pentru a constrînge

un stat, o organizație internațională, o persoană fizică sau morală, să îndeplinească un act ori să se abțină de la acesta, ca o condiție a punerii în libertate a ostaticului, comite infracțiunea de luare de ostatici (art. 1). Statele sînt obligate să pedepsească asemenea infracțiuni, corespunzător gravității lor. Statul, pe teritoriul căruia se află prezumtivul infractor, îl va reține și va lua măsuri pentru urmărirea și finalizarea procedurilor penale împotriva lui; dacă nu-l extrădează, este obligat să-l supună urmăririi penale și să-l judece, ca pentru o infracțiune cu caracter grav (art. 8).

- Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii de mercenari (adoptată în cadrul ONU, în 1989) definește infracțiunea ca, fiind faptă de a recruta, folosi, finanța sau instrui mercenari care participa direct la ostilități sau la acte plănuite de violență. Statele vor sancționa asemenea infracțiuni și vor coopera între ele, pentru prevenirea și pedepsirea lor.

- Convenția privind securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui asociat (New York, 1994) a fost adoptată din cauza atacurilor deliberate împotriva personalului și din preocuparea statelor de a asigura securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui asociat.

În conformitate cu prevederile acestei convenții, statele-părți vor lua toate măsurile necesare, pentru a asigura securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui asociat, vor adopta măsurile necesare pentru a-l proteja, în cazul în care acesta se va afla desfășurat pe teritoriul lor, împotriva următoarelor infracțiuni, comise în mod intenționat: crimă, răpire sau orice atac asupra persoanei sau libertății vreunui membru al personalului Națiunilor Unite sau al personalului asociat; atac violent

asupra localurilor oficiale, reședinței personale sau mijloacelor de transport ale unui membru al acestora, de natură a-i periclita persoana sau libertatea sa; amenințarea cu efectuarea unui astfel de atac, pentru a constringe o persoană fizică sau juridică de a realiza sau de a se abține de la realizarea unui act oarecare; încercarea de a comite un astfel de atac, precum și participarea în calitate de complice, organizarea sau ordonarea comiterii unui asemenea atac. Asemenea acțiune este considerată, de către fiecare stat parte, ca o infracțiune în raport cu propria sa legislație internă, fiecare stat pedepsind, în mod adecvat, aceste infracțiuni, cu luarea în considerare a gravității lor (art. 9). Sînt prevăzute și regulile, după care fiecare își determină competențele sale asupra acestor infracțiuni (art. 10), precum și măsuri pentru asigurarea urmăririi penale sau a extrădării autorilor prezumtivi (art. 13-15).

Pentru asigurarea securității în domeniul aviației civile, au fost adoptate:

- Convenția referitoare la infracțiuni și la anumite alte acte săvîrșite la bordul aeronavelor (Tokio, 1963), prin care se prevede obligația statelor de a pedepsi infracțiunile, precum și alte acte care pun în pericol securitatea aeronavelor sau a persoanelor și bunurilor aflate la bord, ordinea și disciplina pe o navă, aflată în zbor sau pe suprafața mării libere sau altei zone care nu face parte din teritoriul unui stat; competent să sancționeze asemenea fapte este statul de înmatriculare a navei.

- Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor (Haga, 1970) prevede că o persoană comite o infracțiune dacă, aflîndu-se la bordul navei în zbor, pune stăpînire pe navă ori exercită controlul asupra ei, într-un mod ilicit și prin violență

sau amenințarea cu violență; constituie infracțiune, de asemenea, tentativa unor asemenea acte și complicitatea la ele. Statele s-au angajat să pedepsească asemenea acte în mod sever.

- Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile (Montreal, 1971) prevede că orice persoană comite o infracțiune dacă, în mod ilicit și cu intenție, săvârșește un act de violență împotriva unei persoane, aflate la bordul unei aeronave în zbor, distruge o aeronavă în serviciu sau îi cauzează deteriorări, plasează, pe o asemenea aeronavă, dispozitive sau substanțe care pot să o distrugă ori să-i producă deteriorări, distruge sau deteriorează instalații ori servicii de navigație aeriană ori tulbură funcționalitatea lor, comunică informații false, dacă acestea ar putea să facă aeronava inaptă în zbor ori să-i pună în pericol securitatea în zbor.

Statele-părți s-au angajat să sancționeze, prin pedepse severe aceste infracțiuni; fiecare stat trebuie să ia măsuri, pentru a ancheta și pedepsi infractorul, care se află pe teritoriul său, în cazul în care nu face extrădarea către alt stat (statului pe teritoriul căruia s-a comis fapta, statului pe teritoriul căruia este înmatriculată aeronava, statului pe teritoriul căruia aterizează aeronava ș.a.m.d.).

- În baza Convenției privind aviația civilă internațională (Chicago, 1944), statele includ, în acordurile bilaterale pe care le încheie, „clauza de securitate”, recomandată în cadrul O.A.C.L., prevăzând o serie de măsuri pentru a asigura protecția navelor, a pasagerilor și a echipajelor. În cazul apariției unui incident de capturare sau pericol de capturare ilicită a navelor sau altor acte ilicite împotriva siguranței navelor și călătorilor, părțile se angajează

să-și acorde asistență reciprocă pentru combaterea unor asemenea fenomene.

Măsuri similare sînt prevăzute și în convențiile încheiate în domeniul securității navigației maritime:

- Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței navigației maritime și Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental (adoptate la Roma, 1988).

Și în cadrul organizațiilor și conferințelor internaționale sau pe plan regional, problema combaterii și lichidării terorismului se află în atenția statelor:

a) Comisia de Drept Internațional a examinat această problemă, într-un proiect de cod în 1954, considerînd drept crimă împotriva păcii și securității, întreprinderea sau încurajarea activității teroriste de către un stat împotriva altui stat;

b) dintre rezoluțiile Adunării Generale a ONU, adoptate în acest domeniu, menționăm pe aceea, prin care Adunarea Generală a condamnat terorismul internațional (Rezoluția nr. 3034/XXVII din 1972), atrăgînd atenția asupra distincției care trebuie făcută între actele condamnabile de terorism internațional și lupta popoarelor pentru autodeterminare (lupta îndreptată împotriva unor agresori sau cotropitori, pentru independență și libertate). O altă rezoluție, în același sens, a fost aceea din 1991 (Rezoluția nr. 46/51), prin care statele au fost chemate să prevină pregătirea și organizarea, pe teritoriul lor, de acte teroriste, să asigure arestarea și judecarea sau extrădarea celor care le comit, să încheie acorduri de cooperare în acest domeniu, să devină părți la acordurile multilaterale încheiate, să se abțină de la organizarea, instigarea, asistența și participarea la acte teroriste

săvârșite pe teritoriul altor state, să le încurajeze ori să accepte, pe teritoriul lor, activități care vizează comiterea de acte teroriste;

c) majoritatea statelor lumii sînt în favoarea unei convenții internaționale și acest subiect se află pe agenda Adunării Generale ONU de mai mulți ani; atingerea acestui scop este însă îngreunată, din cauza conotației politice pe care unele grupuri de state o dau noțiunii de terorism;

d) prin documentul adoptat la Conferința de la Stockholm din 1984, a statelor participante la Conferința pentru securitate și cooperare în Europa, referitoare la măsurile de încredere, securitate și dezarmare în Europa, a fost consacrată hotărîrea statelor participante de a lua măsuri efective, la nivel național și prin cooperare internațională, pentru prevenirea și respingerea actelor de terorism.

Statele cooperează, la nivel regional și în cadru bilateral, pentru combaterea terorismului; printr-o serie de acorduri și aranjamente, statele au stabilit un mod de colaborare, între organele lor de specialitate, pentru a preveni (prin informațiile pe care și le pun la dispoziție) și reprimă (acordîndu-și concurs și conlucrînd, în cazul unor asemenea acțiuni) actele de terorism.

Un asemenea exemplu îl constituie Convenția europeană pentru reprimarea

terorismului (Strasbourg, 1977). Convenția are în vedere infracțiunile cuprinse în reglementările din Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor (Haga, 1970) și Convenția pentru reprimarea de acte ilicite îndreptate contra siguranței aviației civile (Montreal, 1977), precum și infracțiunile grave, constînd într-un atac asupra vieții, integrității corporale sau libertății persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv a agenților diplomatici, cele care au ca obiect răpirea, luarea de ostatici sau sechestrarea ilegală, cele care au ca obiect bombe, grenade, scrisori bombă și tentative la cele de mai sus.

Cu privire la această categorie de infracțiuni, s-a stabilit, pentru state, obligația de a extrăda (eventualele dispoziții incompatibile din acordurile dintre state, modificîndu-se). Convenția prevede, de asemenea, că statul pe al cărui teritoriu se află autorul prezumtiv al unei infracțiuni la care se referă art. 1 și care a primit o cerere de extrădare, în cazul în care nu-l extrădează, deși a primit o cerere în acest sens, va dispune, fără nici o excepție și fără întîrziere nejustificată, autorităților sale competente să exercite acțiunea penală, iar acestea hotărîsc în aceleași condiții, ca și pentru orice altă infracțiune cu caracter grav, potrivit legilor acestui stat.

BIBLIOGRAFIE

1. Acordul de colaborare între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Turcia cu privire la combaterea traficului ilicit de droguri, terorismului internațional și alte crime organizate, semnat la 03 iunie 1994. Tratatate internaționale, vol.23, Chișinău: ed. Moldpres, 1999. - P. 255-259.

2. Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului, semnată la Strasbourg la 27 ianuarie 1977. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.67-69/325 din 01 iulie 1999.

3. Convenția internațională privind reprimarea finanțării terorismului, adoptată la New York la 9 decembrie 1999. Monitorul Oficial al României, nr.852 din 26 noiembrie 2002.

4. Legea Republicii Moldova nr.618-XIII din 31 octombrie 1995 privind securitatea statului. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.1011 din 13 februarie 1997.

5. Legea Republicii Moldova nr.539-XV din 12 octombrie 2001 cu privire la combaterea terorismului. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.147-149/1163 din 06 decembrie 2001.

6. Arădăvoaice, G., Iliescu, D., Niță, L., Terorism, antiterorism, contraterorism. Oradea: ed. Antet, 1997. - 384 p.

7. Balan, O. Terorismul – crimă internațională. Chișinău: ed. Reclama, 1998. — 144 p.

8. Balan, O.; Beșleagă, G. Terorism și antiterorism. Chișinău: ed. Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, 2002. - 140 p.

9. Нетаньяху, Б. Война с терроризмом. Москва: изд. Алыпина, 2002. — 207 с.

10. Антонян, Ю. Терроризм. Криминологическое и уголовно-правовое исследование. Москва: изд. ЦИТ, 1998. - 306 с.

11. Хогг, Я. Средства для борьбы с терроризмом. Москва: из. Эксмо-пресс, 2001. — 144 с.

12. Беляев, С. О борьбе с международным терроризмом // Москва: Государство и право, nr. 9, 1998. - P.107-109.

13. Pintilei, N. Cooperarea internațională în combaterea terorismului internațional / Administrarea Publică, nr.4, 2003. - P.167-170.

Prezentat: 14 aprilie 2008.

Recenzent: Cristina CEBAN, doctor în drept, conferențiar universitar.

E-mail: vasil52008@yandex. ru